

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ",
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΣΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διοργανιστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ".

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευδύνονται:

ΕΤΑΙΡΙΑ Ν. "ΤΥΠΟΣ" Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά τὸ Ἐσωτερικὸ δο. 20 τὸ χρόνο.
• 10 τὸ ἔξάμηνο.
• 5 τὸ τρίμηνο.
Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 25 τὸ χρόνο.
• 15 τὸ ἔξάμηνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΕ συγκίνηση καὶ μὲ χαράνι τυπώσαμε σήμερον ἓνα γράμμα τοῦ Ψυχάρη. Ὑστερὸς ἀπὸ τόσον καιρὸ ξανακοίμη πάλι τὴ γλακερά, τὴν ἀξιοματικὴν τὴν ἐπιβλητικὴν φωνήν του. Ἐἶναι πάντα ὁ ἴδιος ὁ Ψυχάρης μὲ τὸ ἦθος του ἐξαινο τὸ οὐμοριστικὸ, τὸ σαρκαστικὸ, τὸν ἔχει νὰ σφάζει μὲ τὸ χαμόγελο τὸ ἦθος τὸ κοινοβεντιστὸ καὶ ἀληθινὰ Ῥωμαϊκὸ, πὸν μᾶς ἔδωσε σελίδες ἀθάνατες. Ὁ τελευταῖος ἀγὼνας μας, ὁ σοφιστικῆς, ὁ παρασημειωμένος, πὸν γιὰ μᾶς ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον τίτλον τιμῆς, γιὰτὶ ἡμεῖς ἀποκαλύψαμε πὸς κάτω ἀπὸ τὸ πρόσημα τοῦ δημοτικισμοῦ ἔγινε ἡ ἀπόπειρα νὰ ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ μιχτή γλώσσα, πὸν εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐπιβουλή κατὰ τοῦ δημοτικισμοῦ, ὁ ἀγὼνας μας αὐτὸς ὁ ἱερός, ὁ ἀληθινὰ ἐθνικὸς ἀναγνωρίζεται, δικαιοῦνται, στεφανώνεται. Ὁ Ψυχάρης συμφωνεῖ μαζί μας. Ἡ βαρεῖα φωνὴ του ἀντιχρῆ σήμερον σὺν ἓνα ἀμυλῶ κήρυγμα διαμαρτυρίας πρὸς σενάκια καὶ σὺν ἓνα ἐγερτήριο σάλπισμα. Ἀπορημενὸς ὁ Ψυχάρης βλέπει μὲ πῆρα νὰ νοθεύεται τὸ πνεῦμα τοῦ δημοτικισμοῦ, πὸν εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἢ καὶ τὸ μόνο πνευματικὸν κίνημα στὸν τόπον μας καὶ ἀρῆται ὅλη τὴν ὀδὸν τῆς ψυχῆς του νὰ ξεχειλίσει. Ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ δημοτικιστῆς, ὅσοι εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώσουνε τὴ σημασίαν τοῦ ἀγῶνα, συμμερίζονται τὸν πόνον τοῦ μεγάλου μας Δασκάλου.

ΣΥΖΗΤΗΘΕΤΑΙ πάλι στὶς ἐφημερίδες τὸ αἰώνιον γλωσσικὸ ζήτημα. Καὶ ὅπως ὅλα τὰ ζήτῆματα, ἔτσι καὶ αὐτὸ τὸ συζητοῦντε οἱ δημοσιογράφοι ἀναμεταξύ τους. Ὅλα δημοσιογραφικὰ σ' αὐτὸν τὸν τόπον, δηλαδὴ πρόχειρα, ἀμελέτητα, βιαστικά, βιομηχανικά. Ἐνας δημοσιογράφος ἀνακάλεσε μιὰ συνταγὴ πὸς νὰ κατασκευάζουμε ἓνα καινούριον φράϊ πὸν λέγεται «ἀπλή καθαρεύουσα» καὶ πὸν μᾶς διαβεβαιώνει κατὰ μέτρα πὸς εἶναι πολὺ νόστιμο. Ἄλλος, δημοσιογράφος καὶ αὐτὸς, εἶναι συμβουλευεῖ νὰ κάνουμε ὑπομονὴ ὅσο νὰ ρθεῖ ὁ Παράκλητος τῆς γλώσσας, πὸν θὰ μᾶς δείξει τὸν ἀληθινὸν δρόμον, γιὰτὶ ὅλοι ἡμεῖς δὲν ἀξίζουμε

ἓνα λεπτὸ τσεκιστὸ. Ἔτσι τὸ ζήτημα, μὲ λακρότατη συνείδηση, συζητιέται σὰ νᾶναι ἓνα ζήτημα πὸν γεννήθηκε μόλις τώρα, σὰ νὰ μὴν ἔχει δημιουργηθεῖ μιὰν ὀλέκεθι φιλολογία πάνω σ' αὐτὸ, σὰ νὰ μὴν προηγήθη ἓνας Ψυχάρης πὸν ὅλα τὰ φιλολόγησε μὲ τὸν ἐπιστημονικὸν του φακὸν καὶ σὲ ὅλα κῆτισε βαθειὰ ἀπάνω τὴ σφραγίδα τῆς βαρεῖας προσωπικότητός του. Ἐπιτέλους πὸς τοῖμοῦνε νὰ συζητοῦντε ἓνα ζήτημα πὸν τὸ Κράτος τόλμωσε πανηγυρικὰ ἔδω καὶ λίγα χρόνια κατὰ πὸν δέχτηκε κίολας καὶ συχαρῆματα γιὰ τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ:

ΣΥΖΗΤΟΥΝΤΕ λοιπὸν οἱ δημοσιογράφοι μεταξὺ τους καὶ κωμόνουνται πὸς μαλλώνουνε, πὸς διαφωνοῦνε, κατακρίνουνε καὶ τὸ Κράτος, ἀναθεματίζουνε κατὰ τὴν καθιερωμένην πρᾶσιν ἡμᾶς τοὺς μαλλιαροὺς πὸν δὲν ἀρῆνομεν νὰ λυθεῖ τὸ ζήτημα σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντα τῆς ἐπαγγελματικῆς δημοσιογραφίας. Μὰ μὴν τοὺς πιστεῦντε. Στὸ βῆθος, στὴν οὐσία, εἶναι ὅλοι σύμφωνα. Ἐφημεροδογράφοι ἐφημερολόγοι καὶ Κράτος, ἓνα ὅλοι τους. Μιχτοὶ ὅλοι. Μιχτὴ καὶ ἅγιος ὁ Θεός. Κ' ἡ συζήτηση ἐξακολοῦθεῖ μονότονη, μὲ μὲ χλισειοποιημένα ἐπιχειρήματα, ἐπάνω σ' ἓνα ζήτημα πὸν εἶναι πρᾶσιν ἐξαντλημένο. Γιατὶ οὐσιαστικὰ ζήτημα δὲν ἔπαρχει. Τὸ ζήτημα τὸ δημιουργοῦντε μοναχοὶ τοὺς οἱ δημοσιογράφοι. Τὸ ζήτημα τόλμωσε καὶ ὁ λαὸς ὁ ἀληθινός — ὄχι οἱ σάπιοι ἄστοι — μὲ τὴ βοήθεια τοῦ καλύτερου συγγραφέα του. Γιὰ μᾶς τὸ ζήτημα εἶναι πρᾶσιν ἄλλο σήμερον. Πὸς θὰ πλουτιστεῖ ἡ δημοτικὴ μας, πὸς θὰ γίνετὸ τέλειον γλωσσικὸ ὄργανον πὸν διευθετούμαστε, γιὰ τὴν ἰκανοποίησιν κατὰ πνευματικῆς μας ἀνάγκης. Μὲ τὴν παρατήρησιν πὸς αὐτὸ τὸ πλούτισμα δὲ θὰ γίνετὸ μὲ τὸσο ἀδθαίρετο, βίαιον, ἱστοκεμενικόν. Οὔτε μὲ παρακλήτους, οὔτε μὲ συμβασμοὺς δασκάλικους. Ὅτι στοιχεῖο βιώσιμον ἔβρισκότανε στὴν καθαρεύουσα, τὸ πήραμε. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος συμβιβασμὸς πὸν μποροῦσε νὰ γίνετὸ ἀνεχτός ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς δημοτικῆς. Τὸ πλούτισμα θὰ γίνετὸ πάνω στὶς γενικὲς γραμμὰς πὸν ἀκολουθεῖ ἀπὸ αἰῶνας ἡ γλώσσα, πάνω στὸ σκεῖνον καὶ χάραξ ὁ λαὸς καὶ οἱ καλύτεροι συγγραφεῖς του. Ἡ γλώσσα θὰ πλουτίζεται ἔσο θὰ πλουτίζεται καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ὁ πραγματικὸς μας κόσμος. Κι ὁ Παράκλητος νὰ κατέβη αὐτὸν τὸν ἴδιον δρόμον θακολοιθῆσει. Ἔτσι μόνον θὰ δημιουργηθεῖ γλώσσα ἀληθινὰ Ῥωμαϊκὴ, ὄχι μόνον στὸ τυπικόν, μὰ καὶ στὴ συνταξιν, στὸ ἦθος, σ' αὐτὸν προπύοντων. Ὅλες οἱ ἄλλες ορεσῆτες εἶναι καλῆς γιὰ νὰ φτειάσουνε μιὰ γλώσσα Φράγκικη, ποδχειρη, ἐφημεροδογραφικὴ, πὸν νὰ ἐκφραίνει τὴν ψυχὴν τῶν ἀστών. Αὐτὸ ἐπιδιώκουνε οἱ δημοσιογράφοι γιὰ νὰ δημοσιογραφηθοῦντε ὅλη μας ἡ ἔση πέρα πέρα. Αὐτὸ ζητᾶν καὶ τὸ Κράτος.

ΛΟΙΠΟΝ ὁ Ῥωμῶς δὲ διασκηδαίει. Προγκάει, γκαρίζει, σφουρίζει, δέρνει, σερμαίξει. Αὐτὸ τὸ θέαμα τὸ εἶδαμε πάλι στὶς τελευταῖες ἀποκρήδες. Ὁ λόγος, ἡ ἔξεννάδα ἢ χωρατιάδα χάθηγε ἀπὸ τὰ χεῖλια του. Γιατὶ τοῦλειψε ὁ πολιτισμὸς. Ἐνας ποῦχει νὰ πει σ' ἓνα μασκαρὰ μὴ ἔξεννάδα, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ τὸν προσηύξει, οὔτε νὰ τὸν σπᾶσει στὸ ξύλον. Ὁ Ῥωμῶς, πὸν νᾶναι ἀνάμικτος στὸ βῆθος του βάρβαρος,

νοιάθει να βράζει μέσα τὸ αἷμα του, θέλει νὰ ἐκδηλωθεῖ, καὶ μὴ βρίσκοντας ἄλλο πρῶχειρο μέσο. Ξεδυμᾶναι σὲ ἀναρθρὸς κραυγὲς ἢ ξεπλατίζεται κ' ἰδρῶνει πετάγοντας ὠρὲς ὀλέκεις χαρτοπόλεμο καὶ σερπαντίνες. Γιατὶ αὐτὸ δὲν ἀπαιτεῖ καμιά ἐγκεφαλικὴ ἐνέργεια. Πλάτες καὶ χέρια μόνο χρειάζονται. Ἐστὶ ὅλοι οἱ λαοὶ ἐκδηλώνουνε τὴν ψυχικὴ τους διάθεσιν με-

τὸ λόγο, μετὰ τὸ πνεῦμα, ὁ Ρωμῆος μετὰ τὰ χέρια, ποὺ τὰ ὀπλίζει μετὰ χαρτοπόλεμο, καὶ πολλὰς φορὰς σκυβεῖ καὶ τοῦτε μαζεύει καὶ ἀπὸ χάμου, δείχνοντας καὶ μ' αὐτὸ ἄκομα ἓνα εἶδος ἀταβισμού, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ ἄγριοι πρόγονοὶ του παίρνανε ἀπὸ χάμου πέτρες γιὰ νὰ χτυπήσουν τοὺς ἀντίπαλους τὴν ὥρα τοῦ πετροπόλεμου ποὺ κάνανε ἀναμεταξύ τους.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΡΩΤΙΝΕΣ ΣΚΕΨΕΣ

ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ

Τὸ νὰ δοθεῖ ἀπὸ τὸ Κράτος σύνταξιν στὴ χίρα τοῦ ποιητῆ Σουρῆ τὸ βρῖσκουμε δίκαιο, δικαιοτάτο καὶ μετὰ ὅλη τὴν καρδίαν μας τὸ ὑποστηρίζουμε. Ἀδιάφορο ἂν ὁ γλωσσικὸς ἀγὼνας μᾶς εἴχε χωρίσει, μᾶς εἴχε φέρει ἀντίμαχος μετὰ τὸ συντάχτη τοῦ «Ρωμῆου». Ἀδιάφορο ἂν τὸ γούστο μᾶς εἴχε πάθει τέτοια στρέβλωσιν ὥστε νὰ μὴ τὸν παραδεχόμεσθα, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι δημοσιογράφοι, ποιητῆ τῶν ποιητῶν. Ἐμεῖς καὶ τὸν ποιητῆ ἐχτιμούσαμε, ὅσο τοῦ ἀξίσει, καὶ τὸν καλοκάγαθο ἄνθρωπο ἀγαπούσαμε. Γιὰ τοῦτο σήμερον, ποὺ ἡ Πολιτεία ἔδειξε κάπως οὐσιαστικώτερον τὴν ἐχτιμῆσίν της στὸν ποιητῆ, πρότερον ἔμεῖς ἐρχόμεσθα νὰν τὴ χειροκροτήσουμε.

Μὰ εἶναι κ' ἓνας ἄλλος λόγος, πρὸ γενικῶς, ποὺ μᾶς ἐνθουσιάζει. Τὴ σύνταξιν ποὺ δὲν δοθεῖ στὴ χίρα τοῦ Σουρῆ, τὴν παίρνουμε ὡς καλὴ ἀρχὴ ποὺ ἀπαραίτητα, δίνει καὶ συνέχεια. Ὅτι δὲν κάνει ἡ Πολιτεία γιὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σουρῆ, νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰν τὸ κάνει καὶ γιὰ τὴν οἰκογένειαν κάθε λογογράφου καὶ κάθε ποιητῆ, ποὺ ὅπωςδήποτε ἐργάστηκε γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα καὶ ἀφιέρωσε σ' αὐτὰ τὴ ζωὴ του. Βλέπετε, οἱ Ἕλληνες ἐκδότες δὲ συνειθίσανε ἀκόμα ν' ἀνταμείβουνε ἀνθρωπινὰ τὴν πνευματικὴν ἐργασία, ὥστε ἓνας λογογράφος νὰ ζεῖ ἀπὸ τὴν πέννα του καὶ νὰ φέρει κ' ἓνα κομμάτι ψωμὶ στὰ παιδιὰ του. Ὅσο ἐξακολουθεῖ ἡ ἀπάνθρωπη ἐκδοτικὴ ἐμετάλλειψιν, ἔχει χρέος ἡ Πολιτεία νὰρθεῖ ἀρωγός. Ἄς κάνει καὶ γιὰ αὐτοὺς ὅ,τι κάνει καὶ γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους της. Μήπως οὐσιαστικὰ ὑπάλληλοι τῆς Πολιτείας δὲν εἶναι κ' οἱ λογογράφοι κ' οἱ ποιητῆς, καὶ γενικὰ οἱ καλλιτέχνες, ἀφοῦ ὅλη τὴ ζωὴ τους τὴν ἀφιερώνουν σὲ κάτι ὄρατο, ποὺ ἐξηγᾶναι καὶ ἐξευγενίζει τὸ ἔθνος;

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Παπαδιαμάντη πεινοῦν. Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ ψηφίσει σύνταξιν γιὰ τὴ χίρα τοῦ Σουρῆ, ἔχει χρέος νὰ μὴν τίς λησιμονήσῃ καὶ αὐτῆς.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— *Νέο βιβλίον τοῦ ποιητῆ Μαλακάση.*

— Βγήκε τὴ δέκατῃ αὐτῆς λιγροσέλιδο βιβλίον τοῦ ποιητῆ Μ. Μαλακάση, μετὰ τρία τραγούδια: «Ὁ Μπαταριάς», ὁ «Τάκης - Πλοῖμας» καὶ «Μπατῆρον», καινούρια δημιουργήματα τῆς μουσῆς τοῦ. Σαντυπᾶνουμε στὸ σημερινὸ μας φύλλον τὸ τελευταῖον ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦτα, καὶ καθὼς του μετὰ ἀληθῆ ἐκνε-

ψὴ ζυγγραφίζεται μιὰ θεῖα στιγμὴ προφητικῆς μεγαλοπρέπειας. Ἡ ποίησιν τοῦ Μαλακάση, ὄραση καὶ φρασμένη σὲ σημερινὸ σημεῖον τῆς ἐξέλιξίν της, δὲν ἐξηγηθεῖ πιστὰ καὶ μελετημένα σὴν ἀναγγελμένη ὁμιλία τοῦ κ. Ρήγα Γκρόφου, ποὺ δὲν γίνετ μετὰ τὴ διοργάνωσιν καὶ τὴ σύμπραξιν τῆς καθηγήτριας τῆς ἀπαγγελίας στὸ Ἑλληνικὸ Ὀδεῖον κ. Θεωνῆς Δρακοπούλου, καὶ μετὰ θέματα «Οἱ ποιητῆς Μαλακάσης καὶ Πορφύρας».

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

«Ἕλληνες ποὺ παίρνουν τιμητικὴ θέσιν στὰ γαλλικὰ γράμματα. — Ἡ ῥωμανικὴ σχολὴ κ' ὁ ποιητῆς Ἐδστέ. Ἀθανασιάδης. — Μιὰ ἀφηρημάδα.»

— Πολλὰς φορὰς μᾶς δίνεται ἀφορμὴ νὰ σιλογοιστοῦμε μήπως τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲν λάβει μιὰ λύσιν ποὺ δὲν τὴν περιμένουμε μήτε οἱ καθαρευουσιάνοι, μήτε οἱ δημοτικιστῆς, μήτε καὶ οἱ μιχτοὶ καὶ αὐτὴ ἡ λύσιν εἶναι μιὰ φορητὴ ὑπόψια, μήπως δηλαδή οἱ πολλὰς συγκοινωνίαι, οἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ βιβλία, τὸ ἐμπόριο, τὰ ταξίδια κ' οἱ κούβερνάντες, καὶ οἱ σπουδῆς σὲ ξένα σχολεῖα καὶ πανεπιστήμια, τέλος ἡ μικροσύνη τῶν μικρῶν μπροστὰ σὴν μεγαλοσύνη τῶν μεγάλων, ἀναγκάσουν τίς γλώσσας τῶν μικρῶν καὶ λιγότερον προχωρημένων ἐθνῶν νὰ παρουν μιὰ θέσιν δευτερότερη, νὰ γίνουν ἓνα εἶδος ντοπιολαλιᾶς, ὅπως εἶναι τὰ ρωμαντικά ἢ καὶ τὰ τσακωνικά σὴν Ἑλλάδα, ἢ τοὐλάχιστον ὅπως τὰ φλαμαντικά στὸ Βέλγιο: καὶ γλώσσας πολιτισμοῦ γιὰ τίς τέχνες καὶ γιὰ τὴ σκέψιν καὶ γιὰ τὴν ἔρευναν νὰ μείνουν πρὸ τ' Ἀγγλικὰ, τὰ Γαλλικὰ, τὰ Γερμανικὰ, τὰ Ρουσσικὰ, καὶ κάνα δυὸ ἄλλες γλώσσες.

Ἡ ὑπόψια εἶναι φορητὴ καὶ προσπαθοῦμε νὰ τὴν διώξουμε μ' ὅλη μας τὴν μετῶρεσιν ἀπὸ τὸ μακρὸν μας. Ὅμως μᾶς τὴν ξανάφερε πάλιν σὴν μνήμην μας ἡ παριστιανικὴ «Revue Contemporaine» ποὺ τὴ ἀναφέραμε στὸ περασμένον φύλλον μας ἀπὸ ἀφορμῆς τίς μελέτες ποὺ δημοσιεύει γιὰ τοὺς συγκαιρινούς Ἕλληνες ποιητῆς. Κ' ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἶδαμε πόσο δύσκολα καὶ μετὰ πόσες ἀθασίαις μπορεῖ ἓνα μακροχρόνιο ποιητικὸν ἔργον νὰ περάσῃ τὰ σύνορα τῆς πατρίδας του, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος βλέπομε μετὰ πολλὴν ἐθνικὴ περηφάνεια, μὰ ὅχι καὶ δίχως ἐθνικὴ μελαγχολία, νὰ γίνετ λόγος γιὰ τὸν Ἕλληνα στὸ αἷμα, μὰ Γάλλο στὸ ποιητικὸν του φανέρωμα ποιητῆ Ἐδστέριου Ἀθανασιάδου, ποὺ τὰ ὅσα γιὰ τὴν ποιητικὴν του ἀξίαν γράφει ὁ Ἐρνέστος Ραινῶ στὸ περιοδικὸν ποὺ εἴπαμε παλαιότερον, μᾶς τὸν παρουσιάζουν ὡς ἓνα διάδοχον τοῦ Μωρεῶ.

Καὶ γενικῶς τὸ ζήτημα: Γίνονται ποῦντις ὁ